

ISSN 2227-2844

ВІСНИК

**ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

№ 4 (335) ЛИСТОПАД

2020

ВІСНИК

ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

№ 4 (335) листопад 2020

Засновано в лютому 1997 року
Свідоцтво про реєстрацію:
серія КВ № 14441-3412ПР,
видане Міністерством юстиції України 14.08.2008 р.

Збірник на укових праць внесено до переліку
наукових фахових видань України
(педагогічні науки)
Наказ Міністерства освіти і науки України № 1188 від 24.09.2020 р.

Журнал включено до переліку видань реферативної бази даних
«Україніка наукова» (угода про інформаційну співпрацю
№ 30-05 від 30.03.2005 р.)

Рекомендовано до друку на засіданні вченої ради
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол від № 4 від 27.11.2020)

Виходить чотири рази на рік

Засновник і видавець –
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Семеріков С. О. – доктор педагогічних наук, професор, Криворізький державний педагогічний університет, професор кафедри інформатики та прикладної математики (Україна)

Заступники головного редактора:

Караман О. Л. – доктор педагогічних наук, професор, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», директор навчально-наукового інституту педагогіки і психології (Україна)

Набока О. В. – доктор історичних наук, доцент, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», завідувач кафедри історії України (Україна)

Шехавцова С. О. – доктор педагогічних наук, професор, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», декан факультету іноземних мов (Україна)

Відповідальні редактори:

Юрків Я. І. – кандидат педагогічних наук, доцент, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», доцент кафедри соціальної педагогіки (Україна)

Забудкова О. А. – кандидат історичних наук, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», старший викладач кафедри історії України (Україна)

Кокнова Т. А. – кандидат педагогічних наук, доцент, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», доцент кафедри романо-германської філології (Україна)

Члени редакційної колегії:

Бабіч В. І. – доктор педагогічних наук, доцент, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», завідувач кафедри олімпійського та професійного спорту (Україна)

Власенко К. В. – доктор педагогічних наук, професор, Донбаська державна машинобудівна академія, завідувач кафедри математики та моделювання (Україна)

Глуховцева К. Д. – доктор філологічних наук, професор, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», завідувач кафедри української філології та загального мовознавства (Україна)

Дмитренко В. І. – доктор філологічних наук, професор, Криворізький державний педагогічний університет, професор кафедри української та світової літератур (Україна)

Заблюцький В. В. – доктор наук з державного управління, професор, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», директор навчально-наукового інституту публічного управління, адміністрування та післядипломної освіти (Україна)

Кобзар О. І. – доктор філологічних наук, професор, Полтавський університет економіки й торгівлі, професор кафедри ділової іноземної мови (Україна)

Кушнірова Т. В. – доктор філологічних наук, професор, Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка, професор кафедри германської філології та перекладу (Україна)

Литвин М. Р. – доктор історичних наук, професор, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, завідувач відділу (Україна)

Лукашевич-Велеба Й. – доктор педагогічних наук, Академія спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської, професор педагогічного факультету (Республіка Польща)

Любимова С. А. – кандидат філологічних наук, доцент, Київський національний лінгвістичний університет, докторант кафедри англійської філології, перекладу і філософії мови імені проф. О. М. Мороховського (Україна)

Михальський І. С. – доктор історичних наук, професор, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», завідувач кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин (Україна)

Моїсєнко О. Ю. – доктор філологічних наук, професор, Національний університет «Києво-Могилянська академія», професор кафедри англійської мови (Україна)

Нефьодов Д. В. – доктор історичних наук, доцент, Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомилинського, доцент кафедри історії (Україна)

Полулященко Ю. М. – кандидат педагогічних наук, доцент, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», директор навчально-наукового інституту фізичного виховання і спорту (Україна)

Прошкін В. В. – доктор педагогічних наук, Київський університет імені Бориса Грінченка, професор кафедри комп'ютерних наук і математики (Україна)

Саснко В. Г. – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», доцент кафедри олімпійського та професійного спорту (Україна)

Священко З. В. – доктор історичних наук, професор, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, професор кафедри всесвітньої історії та методик навчання (Україна)

Си Цзюньцінь – доктор філологічних наук, професор, Ланьчжоуський університет, факультет російської мови та літератури (КНР)

Ткачук В. В. – кандидат педагогічних наук, Криворізький національний університет, асистент кафедри інженерної педагогіки та мовної підготовки (Україна)

Хахула Л. І. – кандидат історичних наук, доцент, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, старший науковий співробітник (Україна)

Юган Н. Л. – доктор філологічних наук, професор, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, професор кафедри іноземних мов (Україна)

РЕДАКЦІЙНІ ВИМОГИ ДО ТЕХНІЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ СТАТЕЙ

Редколегія „Вісника” приймає статті обсягом від 8 до 12 сторінок через 1,5 інтервал, повністю підготовлених до друку. Рукопис слід надсилати в електронному варіанті на адресу: kafedra.rgflnu.press@gmail.com. Набір тексту здійснюється у форматі Microsoft Word (*.doc) шрифтом № 12 (Times New Roman) на папері формату А-4; усі поля (верхнє, нижнє, правє й лівє) – 3,8 см. Абзацний відступ – 1,00 см.

Статті у „Віснику” повинні бути розміщені за рубриками. Інформація про УДК розташовується у верхньому лівому кутку без відступів (шрифт нежирний). Через рядок від УДК в лівому верхньому кутку вказуються прізвище та ініціали автора (повністю, шрифт жирний), через кому наступним рядком – учений ступінь, звання, посада, місце роботи; e-mail; ORCID ID (персональний код, який необхідно отримати, заповнивши анкету за посиланням: <https://orcid.org/register>).

Назва статті, друкується через рядок від ORCID, великими буквами (шифр жирний), може містити не більше 10 слів, розкривати сутність проблеми та бути цікавою широкому загалу науковців. Назва статті має бути сформульована одним реченням. У формулюванні назви статті слід уникати скорочень.

Зміст статті викладається за планом: постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми та на які спирається автор; виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується ця стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); визначення методики дослідження (сукупність методів дослідження, їх основний зміст, характеристики і показники, які вони фіксують, та одиниці вимірювання); виклад основного матеріалу дослідження з певним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з цього дослідження й перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Усі перелічені елементи повинні бути стилістично представлені в тексті, але графічно виділяти їх не треба.

Приклади у тексті роботи подаємо курсивом. Лапки в тексті друкуємо за зразком: „...”; розрізняйте дефіс (-) й тире (–). У тексті статті біля прізвищ вказуємо лише один ініціал.

Посилання на цитовані джерела в тексті оформлюються таким чином: у круглих дужках зазначається прізвище автора, та рік видання роботи (наприклад, Іванов, 2010). Якщо потрібно послатися на декілька джерел, варто перелічувати їх через крапку з комою (наприклад, Іванов, 2016; Петров & Сидоров, 2015; Moore, 2006). Якщо використовуються цитати, статистика тощо, то слід вказати номер сторінки посилання (Афанасьєва, 2016, с. 46; Bruner, 2012, р. 24). Бібліографія і при необхідності примітки подаються в кінці статті після заголовку „Список використаної літератури” (без двокрапки) у порядку цитування й оформлюються відповідно до ДСТУ 8302:2015. Бібліографічні джерела подаються підряд, без відокремлення абзацем; ім'я автора праці (або перше слово її назви) виділяється жирним шрифтом.

Для коректного індексування публікацій наукометричними системами після „Списку використаної літератури” необхідно навести References. Посилання в References мають бути оформлені латиною; для кирилических цитувань слід транслітерувати імена авторів та назви видань; останні також слід навести в англійському перекладі в [] з зазначенням мови оригіналу в дужках, наприклад, [in Russian], [in Ukrainian] Назви періодичних видань слід наводити відповідно до офіційного латинського написання за номером реєстрації ISSN. В елементах опису не можна заміняти латинські літери на кириличні. Цитування в References мають бути оформлені за стандартом APA.

Статтю закрючують 3 анотації обсягом 1600-1800 знаків (українською, російською та англійською мовами) із зазначенням прізвища, ім'я та по-батькові автора, назви статті та ключовими словами (3–5 термінів).

Стаття повинна супроводжуватися рецензією провідного фахівця (доктора, професора).

На окремому аркуші подається довідка про автора: (прізвище, ім'я, по батькові; місце роботи, посада, звання, учений ступінь; адреса навчального закладу (повністю), домашня адреса; e-mail та номери телефонів (службовий, домашній, мобільний) трьома мовами (українською, російською та англійською).

© ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2020

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МОВОЗНАВСТВА

- 1. Калініченко В. І.** Вербальна об'єктивація концептів „FAILURE” і „НЕВДАЧА” в творах сучасної американської та української художньої літератури: перцептивно-когнітивний та регулятивний аспекти **5**
- 2. Комлик Н. Ю.** Диференційні ознаки сурядності **18**
- 3. Рябокінь Н. О., Шатковський Я. М.** Поняття інструкції, її комунікативне завдання **27**
- 4. Тишаківа Л. Т.** Компаративний аналіз структурно-семантичних типів англійських та українських прислів'їв і приказок **38**

РОМАНО-ГЕРМАНСЬКІ МОВИ

- 5. Биндас О. М.** Стилiстичні функції мовних емотивних вербалізаторів у жіночому романі „Сукня для першої леді” (“Death by Design” by Carolyn Keene) **47**
- 6. Кобзар О. І.** Особливості запозичень з англійської в німецькомовному глосарії часу пандемії ковід-19..... **59**
- 7. Любимова С. А.** Динамічна типологія американських соціокультурних стереотипів..... **67**
- 8. Сизоненко Н. М.** Семантична структура компаративем за об'єктом порівняння (на матеріалі збірки новел М. Дочинця „Хліб і шоколад”)..... **76**
- 9. Шаповалова Л. В.** Аксіологічно домінантний концепт „Егоцентризм” у французькій фразеологічній картині світу..... **86**
- 10. Шабас О. А., Шехавцова П. М.** Роль евфемізмів в іспаномовних ЗМІ в комбінації інформаційно-гібридної війни..... **96**

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО ТА ЛІТЕРАТУРА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

- 11. Боклах Д. Ю.** Образ Нью-Йорка в контексті злочинного світу роману М. П'юзо „Хрещений батько”..... **104**
- 12. Бровко О. О.** Карта-і-територія сучасної геопоетики: джерела і художня практика..... **113**
- 13. Голомiдова Л. В.** Новелістика Роберта Музіля: діалог літературної традиції й авторське новаторство..... **121**
- 14. Крижановська О. О.** „Серапіонові брати” в оцінці критики російського зарубіжжя..... **132**

15. Кушнірова Т. В., Фіса І. В. Жанрова своєрідність роману „Дім дивних дітей” Ренсома Ріггза.....	142
16. Мінаєва Е. В. Концептологічний аналіз художнього простору в романі Герберта Уеллса „Машина часу” (в перекладі на російську мову).....	151
17. Слоневська І. Б., Пірошенко С. Ю. Сучасна література як художня репрезентація феномену „гібридної ідентичності”.....	161
18. Khairulina N. F. The art of aphorisms in „The Picture of Dorian Gray” by Oscar Wilde.....	170

ЗІСТАВНІ СТУДІЇ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

19. Рева І. А. Експресивний компонент емоційного реагування перекладача в усному послідовному двосторонньому перекладі.....	177

ЛІНГВОДИДАКТИКА

20. Кіріченко О. М., Крижановський С. І. Шляхи вивчення творчості О. Пушкіна на заняттях з іноземними студентами-філологами.....	186
21. Миронова Т. Ю., Ковалевська О. В. Методика формування навичок орієнтації в іншомовному тексті.....	195
22. Демченко Н. О., Руденко Н. С. Деякі особливості навчання перекладу в регіональних вищих навчальних закладах.....	203

Бровко О. О.,

доктор філологічних наук, професор
кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства
Київського університету імені Бориса Грінченка
brovko0202@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0001-7519-4725>

КАРТА-І-ТЕРИТОРІЯ СУЧАСНОЇ ГЕОПОЕТИКИ: ДЖЕРЕЛА І ХУДОЖНЯ ПРАКТИКА

Культурно-цивілізаційні проєкції, конструкти карти й території сприймаються в сучасній гуманітаристиці як вияв боротьби та взаємного накладання „деревинної” і „кореневої” культур. Міждисциплінарний характер гуманітарного знання інспірує тенденцію спиратися на закони й закономірності, відкриті в соціальному, природничому знанні, у точних науках, де специфіка ідентичностей є значущим предметом вивчення. Ця проблема не є цілком усвідомленою в українській гуманітаристиці. Її намагаються осмислити, відштовхнувшись від світоглядної картини в класичних дослідженнях Ч. Тейлора „Джерела себе”, Г. Бгабги „Нація і нарація”, студіях Ф. Фукуями „Ідентичність і міграція”, Е. Сміта „Національна ідентичність”, есеї Е. Саїда „Думки про вигнання”, К. Гайна „Два розмисли про мандри й вигнання”, розвідках із феноменології історичного досвіду Ф. Анкерсміта, працях М. Гібернау та ін. Згадані роботи, певною мірою, є теоретико-методологічним підґрунтям осмислення ідентичності і глобалізації як модусів сучасного світу в аспекті геопоетики (Харлан, 2014, с. 289).

Увагу дослідників привертає роль антропогенного чинника в довкіллі, аналіз урбаністичного і рустикального в художньому тексті, взаємодії сакрального та світського ландшафтів, ментальних карт тощо (Антропологія простору, 2017). Зокрема, Ю. Веденін відзначав, що поетична географія – це культурний ландшафт, або система культурних ландшафтів, які відтворені в художніх образах, або використовуються в ролі символів у творчості митця (Веденін, 1997, с. 134). Як відомо, культурний ландшафт – це частина довкілля, не тільки трансформованого під впливом людини, а й узагальненого до статусу символу.

Метою цієї розвідки є спроба окреслити специфіку художнього картографування в сучасній літературі через концептуалізацію понять „карта” і „територія” в контексті студій із геопоетики. Художні експлікації картографування простежуємо на матеріалі творів „Ворошиловград” Сергія Жадана (Жадан, 2010), „Карта і територія”

Мішеля Уельбека (Уельбек, 2011), „Певне судження про Візантію” Велімира Чургуса Казимира (Казимир, 2004).

Методологічною основою дослідження обрано філософсько-культурологічні праці, які увиразнюють теоретико-методологічну базу геопоетики, а саме: студії Е. Кейсі (Кейсі, 2005), Н. Стракаускайте (Стракаускайте, 2010), Я. Поліщука (Поліщук, 2018), А. Коржибські (Коржибські, 2007), Ж. Бодріяра (Бодріяр, 2004). Зокрема, цікаві спостереження над фактами картографування світу у творах мистецтва висловив американський філософ Едвард Кейсі, розпочавши дослідження з провокативного запитання: „Хіба можна поєднати картографію, яка, за ідеєю, призначена для вимірювання землі з максимальною можливою точністю, та роботу художника, який відображає світ (якщо взагалі відображає) усім його неоднозначному розмаїтті?” (Кейсі, 2005). Наслідуючи Ханну Арендт і, певною мірою, дискутуючи з Мартіном Гайдеггером, Едвард Кейсі наголошує на важливості перевести досвід сприйняття пейзажу на мову локальної і глобальної культури (що особливо важливо в наш час), тобто увиразнити ландшафт, надати йому чіткості, створивши „більш-менш цілісний, світ та поєднати його зі світами, які належать іншим людям, літературі, кінематографу, історії мистецтва і, звичайно, різним культурам” (Кейсі, 2005).

На думку Н. Стракаускайте, саме пам'ять і місце через ландшафт дають змогу поєднати в єдине ціле локальні, етнічні та глобальні аспекти (Стракаускайте, 2010, с. 11). У передмові до книжки „Гібридна топографія: Місця й не-місця в сучасній українській літературі” Я. Поліщук зазначає: „Таким чином, місця чергуються з не-місцями, реальну конкретику карти заступає символічна й уявна локація, а географія неодмінно поєднується з історією. Принаймні такий образ світу пропонує художня література, адже їй ідеться передусім про людину й людські уявлення простору, а не про політичні чи геодезичні мапи” (Поліщук, 2018, с. 9).

Погоджуємося з І. Бехтою, який стверджує, що довільна гра в текстотворення дає змогу не лише деформувати логіку подій, простір, тілесність і мову персонажів, а й розхитувати фізичні межі самого тексту, вміщуючи в нього додаткові текстові, а то й нетекстові елементи, як у прозі Дж. Барта, Дж. Фаулза, Дж. Ірвінга, Дж. Бартельма, С. Рушді, а також інших авторів (Бехта, 2006, с. 66). За узагальненням мовознавця, лексеми „дзеркало, лабіринт, карта, подорож, енциклопедія, реклама, телебачення, фотографія, газета (mirror, labyrinth, map, journey (without destination), encyclopedia, advertising, television, photograph, newspaper)” є, за твердженням дослідників, типовими для постмодерністського тексту (Бехта, 2006, с. 66).

Своєрідним „знаковим” виявом актуальності принципу нонселекції загалом і продуктивних постмодерних метафор зокрема стало відзначення М. Уельбека Гонкурівською премією за роман-пастиш „Карта і територія” (2010), що став предметом звинувачень автора в плагіаті (Клімент, 2010). Натомість Ф. Бегбедер наголосив, що „Карта і

територія” – не більше, ніж колаж. „Незабаром на одному з сайтів з’явився відеозапис самого автора. Дещо розгублений Уельбек стверджував, що таким є його творчий метод, який він назвав „тканням” або печворком, „різнокольоровим килимком”. Він не претендує на лаври першопрохідця в цій галузі, адже цей спосіб використовувався, за його словами, в минулому славними попередниками – від Жуль Верна до Хорхе Луїса Борхеса, не кажучи вже про сучасних авторів” (Клімент, 2010). Так, перша зіркова виставка героя роману-пастишу Джеда Мартена, названа, за задумом продюсера „Карта цікавіша за територію”, логічно переадресовує читача до метафори „Карта не є територія” в інтерпретації А. Коржибські (Alfred Habdank Skarbek Korzybski) – польського й американського дослідника, засновника загальної семантики. У його трактуванні ця метафора слугує для пояснення репрезентації світу, опису реальності й активно входить, зокрема, у практику прихильників НЛП (Коржибські, 2007). Не оминув розгортання цієї метафори і Жан Бодріяр. У його праці „Симулякри і симуляція” знаходимо розгортання цієї тези: „Територія більше ані передує карті, ані живе довше за неї. Відтепер карта передує території – прецесія симулякрів, – саме вона породжує територію, і якби треба було переписати наше фантастичне оповідання, то сьогодні клапті території тліли б поволі на просторі карти. То тут, то там залишки реального, а не карти, продовжували б існувати в пустелях, котрі перестали належати Імперії, а стали нашою пустелею. Пустелею самого реального” (Бодріяр, 2004, с. 6).

Оригінальну версію прочитання історії Візантійської імперії пропонує сучасний сербський фантаст, есеїст Велімир Чургус Казимир в оповіданні „Певне судження про Візантію”, яке ми розглядали в контексті історичної літературної альтернативістики (Бровко, 2012), проте домінанти геопоетики дають змогу диференціювати цей текст як художню експлікацію літературного картографування: *„Завжди дуже важко говорити про матерії, у яких немає живих свідків. Письмові документи, аннали, земляні вали, твори мистецтва, зброя, гончарні вироби та інші матеріальні речі – слабенькі замітники живого слова. Тому всі дані, зібрані про Візантію останнім часом, слід приймати із чималими застереженнями”* (Казимир, 2004, с. 117).

Достовірність, історична правда постають модусами ефемерними, оскільки для того, *„щоб вивести на чисту воду всю історію з Візантією, я мушу кількома різними способами надати докази, які підтверджують або заперечують існування Візантії. Ці докази такі:*

- 1. Образний – зі скаканнями і падіннями;*
- 2. Релігійно-містичний з поверненням із царства мертвих, левітацією та конвульсіями;*
- 3. Географічно-науковий;*
- 4. Поетичний”* (Казимир, 2004, с. 118).

Подальший зміст оповідання – вільна фантазійна гра з мистецьким, духовно-містичним, науковим дискурсами. *„Древні греки, на чий землі*

постала Візантія, були надзвичайно дотепним народом, і нічого дивного, якщо б вони, передбачаючи, що зійдуть зі світової сцени, частину своїх пам'яток видали за візантійські, аби цією містифікацією наробити якомога більше плутанини” (Казимир, 2004, с. 117). Оповідання побудовано на конструюванні квазі-фактів, фантазмагоричних псевдонаукових джерел, іронічному переконструюванні (або симуляції) дослідницької діяльності: „Якщо вже зайшла мова про археологів, повчальним є коротенький начерк Беланії Вукович, відомої політичної діячки. Вона вважає, що: „... матеріальні пам'ятки Візантії або як роблять археологи – пояснення т.зв. великих археологічних відкриттів:

1. Археологи самі створюють, закопують і відкопують руїни.
2. Археологи знаходять залишки руїн, які ще античні будівельники й археологи залишили їм як фальшиве свідчення про свою культуру.
3. І в першому, і в другому випадку археологія відкриває не реальність, а оману” (Казимир, 2004, с. 117-118).

Завдяки еклектиці природно-культурного ландшафту в оповіданні створено фрагментарний образ минулого: „Оті конусоподібні піщаники, розкидані по грецьких островах, де повно вольфраму й сміття, яке залишають по собі туристи, ті нікелеві скелі, стрункі маяки, чагарники, рухомі ферити, поети-декаденти, сіро-оливкові колонії богомолів, сушена риба й неодмінні рибалки та крамарі мають свою передісторію, гортанний перелом рас, давній поклик минушини” (Казимир, 2004, с. 116). Історія сприймається автором передусім як нарація, адже „кожен народ має своє море, свої трафальгарські битви, кожне закінчення – уявлення про початок” (Казимир, 2004, с. 116) і „в історії давнього світу, та й у пізніші часи, було чимало таких кривавих баєчок. Для мене однією з найцікавіших є, безперечно, та, в якій йдеться про існування Візантії” (Казимир, 2004, с. 116).

Фактографічність можлива лише там, де є живі свідки подій. В інших випадках ідеться не про історичний факт, а про існування певної події як предмету розмов. „Те, що існує – це те, що впливає, тож історія – вже не облік сумнівних даних, а показ голих фактів. Робимо висновок, що історія – це останніх сто – сто п'ятдесят років, тобто період, для якого можна роздобути живих свідків. Усе інше знаходиться у сфері уяви, спекуляції й науперизації часу та простору” (Казимир, 2004, с. 118). Особливістю поеми цього твору є те, що до географічних доказів існування Візантії додано дві карти, а також своєрідний коментар, де історико-педагогічні відомості та філософії створюють загальний ефект словесної гри: „З теорії Макровізантії згодом розвинулась андрагогіка та споріднені з нею науки для дорослих, у той час як з Мікровізантії розвинулась педагогіка. Географічні описи і однієї, і другої сторін є всебічними і послідовними, а, крім того, чисто емоційна позиція визначається крилатими висловами „Краса у великому” і „Краса у малому” (Казимир, 2004, с. 131). Посилюють іронічну наукоподібність чисельні „документальні” джерела, зокрема: „Серію переконливих статей написав хан-самоук мета й астрофізик Лойо Кокош'як,

„Візантія, за і проти”, „Чого хочуть Палеологи?”, „Наскільки Гете обманює” (у продовженні) - „Містра – мустра”, „Ісландія – талосократія до Крита?” та ін., усі в „Бранковій зорі” та „Боснійському горицику” 1908 - 11” (Казимир, 2004, с. 134). „Яким є дійсний вплив народної пісні на формування вірувань про Візантію? Перш ніж питання дійде до якого-небудь авторитетного англіста, звертаємо увагу на свічення баби Жваки (записано у Сремському Піштивці № 4987, збірка пок. Паї Струделі), тобто на цілісну картину, яку дає пісня „Застрілися серб, росіянин і американець...”. Цим будуть розбити доценту всі опоненти” (Казимир, 2004, с. 135). У творі образно окреслено перехід історичного наративу в літературно-мистецький: „Таким, чином, величезну порожнечу поміж далекими світами минушини і нами усе більше й більше починають заповнювати флюїдні диваки сакрального вигляду. Сморід склепів, страх лікарень і попеляста барва античності є справою літератури. І якої літератури!” (Казимир, 2004, с. 118).

Як свідчить аналіз художніх практик, відмінності картографування в семіотичному, вербальному сенсі від географічного; диференціація мапи і світу як території набувають у сучасній літературі виразних (переважно постструктуралістських) акцентів. „Ворошиловград не має, а ми є”, – говорить героїня роману С. Жадана Ольга, передивляючись набір листівок із пам’ятками і краєвидами міста як симулякр тієї реальності, що на них відображена; міста, назви якого немає: „...мабуть, ці картинки і є моє минуле. Щось таке, що в мене відібрали і примушують про нього забути. А я не забуваю, тому що це, насправді, частина мене. Можливо, навіть краща частина” (Жадан, 2010, с. 433).

Як бачимо, в сучасній літературній репрезентації художнє картографування через концептуалізацію понять „карта” і „територія” набуває різних виявів: пастишу, як у „Карті і території” Мішеля Уельбека; альтернативної історії та географії, що поєднує історичні факти минулого і географічні об’єкти з фрагментами псевдодokumentів, карт вигаданих чи ймовірних територій, як у „Певному судженні про Візантію” Велімира Чургуса Казимира; творенні образу міста-симулякра – міста з роману Сергія Жадана, яке двічі іменувалося Ворошиловградом і двічі здобувало інше ім’я. Міста, карта і територія якого сьогодні, як не гірко це констатувати, виразно ілюструють бодрірівську прецесію симулякрів зі зміщенням акцентів із геопоетики в бік геополітики і психології масової свідомості.

Звісно, дослідження теоретико-методологічної бази, понятійно-категоріального апарату і художніх експлікацій геопоетики не обмежуються згаданими текстами. Окреслені моделі художнього картографування в сучасній культурі через концептуалізацію понять „карта” і „територія” потребують подальшого дослідження.

Список використаної літератури

1. Харлан О. „Геопоетика” як літературознавчий термін. *Теорія літератури: концепції, інтерпретації: наук. зб.* Київ: Логос, 2014. С. 289

- 293. **2. Жадан С.** Ворошиловград. Харків: Фоліо, 2010. 447 с.
- 3. Уэльбек М.** Карта и территория / пер. с фр. М. Зониной. Москва: Астрель; CORPUS, 2011. 480 с. **4. Казимир В. Ч.** Певне судження про Візантію. *Дам'янов С. Антологія сербської постмодерної фантастики*. Львів: Піраміда, 2004. С. 116 – 135. **5. Антропологія** простору. Том. 1. Культурний ландшафт Києва та околиць / за наук. ред. М. Гримич. Київ: Вид-во „Дуліби”, 2017. 316 с. **6. Веденин Ю. А.** Очерки по географии искусства. Москва: Рос. НИИ культур и природ. наследия, 1997. 224 с. **7. Casey E.** Earth-Mapping: Artists Reshaping Landscape Illustrated Edition. Minneapolis and London: University of Minnesota Press, 2005. 256 p. **8. Strakauskaitė N.** Kultūros kraštovaizdis prie Kuršių. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2010. 255 с. **9. Поліщук Я.** Гібридна топографія. Місця й не-місця в сучасній українській літературі. Чернівці: Книги – XXI, 2018. 272 с. **10. Korzybski A.** Une carte n'est pas le territoire. Éditions de l'Éclat, 2007, 204 p. **11. Бодріяр Ж.** Симулякри і симуляція. Київ: Вид-во Соломії Павличко „Основи”, 2004. 230 с. **12. Бехта І. А.** Структурно-семантичні кореляції постмодерністського тексту. *Вісн. Житомир. держ. ун-ту імені Івана Франка*, 2006. Вип. 27. С. 65 – 70. **13. Clément M. L.** Michel Houellebecq, tout simplement: веб-сайт. URL: <http://bibliobs.nouvelobs.com/romans/20101107.BIB5891/michel-houellebecq-tout-simplement.html> (дата звернення: 17.10.2020). **14. Бровко О. О.** Проблема альтернативного моделювання історії в літературі постмодернізму. *Вісн. Запоріж. нац. ун-ту. Філологічні науки*. 2012. №3. С. 22 – 32.

Reference

- 1. Kharlan, O.** (2014). „Geopoetyka” yak literaturoznavchyi termin [„Geopoetics” as a literary term]. *Teoriia literatury: kontseptsii, interpretatsii: nauk. zb. – Theory of literature: concepts, interpretations: scientific collection* (pp. 289-293). Kyiv: Lohos [in Ukrainian]. **2. Zhadan, S.** (2010). Voroshylovhrad [Voroshylovhrad]. Kharkiv: Folio [in Ukrainian]. **3. Uelbek, M.** (2011). Karta y terrytoryia [The Map and the Territory]. Moskva: Astrel'; CORPUS [in Russian]. **4. Kazymyr, V. Ch.** (2004). Pevne sudzhennia pro Vizantiu [A certain judgment about Byzantium]. *Damianov S. Antolohiia serbskoi postmodernoï fantastyky – Antology of Serbian post modern fantastic* (pp. 116-135). Lviv: Piramida [in Ukrainian]. **5. Antropolohiia** prostoru [The Anthropology of Space]. (2017). Vols. 1. Kulturnyi landshaft Kyieva ta okolyts / za nauk. red. M. Hrymych. Kyiv: Vyd-vo „Duliby” [in Ukrainian]. **6. Vedenin, Ju. A.** (1997). Ocherki po geografii iskusstva [Essays on geography of art]. Moskva: Ros. NII kul'tur i prirod. naslediya [in Russian]. **7. Casey, E.** (2005). Earth-Mapping: Artists Reshaping Landscape Illustrated Edition. Minneapolis and London: University of Minnesota Press [in English]. **8. Strakauskaite, N.** (2010). Kulturos krasxtovaizdis prie Kursxiu mariuu [Cultural landscape near the Curonian Lagoon]. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla [in Lithuanian]. **9. Polishchuk, Ya.** (2018). Hibrydna topohrafiia. Mistsia y ne-mistsia v

suchasni ukrainskii literature [Hybrid Topography. Places and Non-Places in Modern Ukrainian Literature]. Chernivtsi: Knyhy – XXI [in Ukrainian]. **10. Korzybski, A.** (2007). Une carte nest pas le territoire [A map is not the territory]. Éditions de l'Éclat [in French]. **11. Bodriar, Zh.** (2004). Symuliakry i symuliatsiia [Simulacra and Simulation]. Kyiv: Vyd-vo Solomii Pavlychko „Osnovy” [in Ukrainian]. **12. Bekhta, I. A.** (2006). Strukturno-semantychni koreliatsii postmodernistskoho tekstu [Structural and semantic correlations of postmodernist text]. *Visn. Zhytomyr. derzh. un-tu imeni Ivana Franka – Bulletin of Zhytomyr state university named after Ivan Franko*, 27, 65-70 [in Ukrainian]. **13. Clément, M. L.** (2010). Michel Houellebecq, tout simplement. Retrieved from <http://bibliobs.nouvelobs.com/romans/20101107.BIB5891/michel-houellebecq-tout-simplement.html> (Last accessed: 17.10.2020) [in French]. **14. Brovko, O. O.** (2012). Problema alternatyvnogo modelyuvannya istoriyi v literaturi postmodernizmu [The problem of alternative modeling of history in the literature of postmodernism]. *Visn. Zaporiz. nats. un-tu. Filologichni nauky – Bulletin of Zaporizhzhia national university. Philology*, 3, 22-32 [in Ukrainian].

Бровко О. О. Карта-і-територія сучасної геопоетики: джерела і художня практика

Метою статті є спроба окреслити специфіку художнього картографування в сучасній літературі через концептуалізацію понять „карта” і „територія” в контексті студій із геопоетики. Художні експікації картографуванням виявлені на матеріалі творів „Ворошиловград” Сергія Жадана, „Карта і територія” Мішеля Уельбека, „Певне судження про Візантію” Велімира Чургуса Казимира. Дослідження міжкультурних комунікацій у художньому просторі розкриває універсальність сучасної естетики. Локальний простір і обмежений геокультурний ландшафт інспірують індивідуальну міфотворчість сучасних письменників. Як свідчить аналіз художніх практик, відмінності мапи в семіотичному, вербальному сенсі від географічного світу як території набувають у сучасній літературі виразних (переважно постструктуралістських) акцентів. У художній літературі ми часто спостерігаємо включення в текст історичних фактів, фрагментів псевдодокументів, опису реальних ландшафтів та карт придуманих територій.

Ключові слова: геопоетика, постструктуралізм, карта, територія, ландшафт.

Бровко Е. А. Карта-и-территория современной геопоэтики: источники и художественная практика

Целью статьи является попытка определить специфику художественного картографирования в современной литературе через концептуализацию понятий „карта” и „территория” в контексте исследований по геопоэтике. Художественные экспикации

картографирования показаны на материале произведений „Ворошиловград” Сергея Жадана, „Карта и территория” Мишеля Уэльбека, „Определенное суждение о Византии” Велимира Чургуса Казимира. Исследование межкультурных коммуникаций в художественном пространстве раскрывает универсальность современной эстетики. Локальное пространство и ограниченный геокультурный ландшафт инспирируют индивидуальное мифотворчество современных писателей. Как свидетельствует анализ художественных практик, различия карты в семиотических, вербальном смысле от географического понятия территории приобретают в современной литературе выразительных (в основном постструктуралистских) акцентов. В художественной литературе часто наблюдаем инкорпорацию в текст исторических фактов, фрагментов псевдодокументов, описание реальных ландшафтов и карт придуманных территорий.

Ключевые слова: геопэтика, постструктурализм, карта, территория, ландшафт.

Brovko O. O. Map-and-territory of modern geopoetics: sources and artistic practice

The purpose of this article is an attempt to outline the specifics of artistic mapping in contemporary literature through conceptualization to understand the „map” and territory "in the context of geopoietics studios. Philosophical and cultural works, which supplement the theoretical and methodological base of geopoetics, were chosen as the methodological basis for the research. Metaphor „A map is not the territory” (Alfred Korzybski) serves to explain the representation of the world, the description of reality.

Artistic expictations of cartography are considered on the material of the works „Voroshilovgrad” by Sergey Zhadan, „The Map and the Territory” by Michel Welbeck, „Certain Judgments about Byzantium” by Velimir Churgus Kazimir. This article analyzes the problem of reality and literature interrelation and the problem of man and *landscape* relations. It is memory and place through the landscape that allow to connect local, ethnic and global aspects into a single whole. Cultural and civilization projections, map and territory designs are perceived in modern humanities as a manifestation of struggle and mutual overlay of „tree” and „root” cultures. The research of the transcultural communications in the artistic space, allows to define modern aesthetics as the universalistic functions. Local space and limited geo-cultural landscape inspires individual mythology of modern writers. In modern fiction we often observe incorporation of historical facts, fragments of pseudo-documents, description of real landscapes and maps of invented territories into the text.

Key words: geopoetics, poststructuralism, map, territory, landscape.

Стаття надійшла до редакції 19.10.2020 р.

Стаття прийнята до друку 20.10.2020 р.

Рецензент – док.філ.н., проф. Дмитренко В. І.